

Od bahna k plastům

Ing. Silvie Lečková

Podle vyjádření odborníků je v otázce zlepšování povrchů jezdecký sport vzhledem k ostatním sportovním odvětvím „sto let za opicemi“. Je tady sice patrná snaha o zlepšení, ale 90 % výzkumů a pokusů se odehrálo teprve v posledních deseti letech.

Průlomem bylo pravděpodobně finále Světového poháru v roce 1990, kde byly poprvé v povrchové vrstvě smíchány písek a syntetická vlákna. Tato kombinace se osvědčila a za posledních pár let se nabídka podobných látek mnohonásobně rozšířila - americká firma Footings Unlimited, která se na povrchy specializuje, jich dnes nabízí kolem šedesáti.

Snaha o nalezení ideálního povrchu pro jezdecký sport je celkem pochopitelná. Ceny špičkových koní a náklady na jejich přípravu stále rostou, a tak je třeba takovou investici řádně zabezpečit po všech stránkách. Zdraví koní a jejich výkonnost je na povrchu přímo závislá. Snad i proto vydala už v roce 1996 Mezinárodní jezdecká federace seznam „oficiálních specialistů na povrchy“, na něž se mohou pořadatelé soutěží obrátit s žádostí o konzultaci či pomoc.

Najít řešení není nijak snadné, protože univerzální ideál v tomto případě neexistuje - někdo upřednostňuje povrch v kryté hale, někdo pískové kolbiště, jiný travnaté. Na venkovní jízdárně by například bylo ideální, aby spodní podkladová vrstva byla stoprocentně kompaktní. Naproti tomu podklad travnatého kolbiště musí zůstat propustný, aby měla tráva dost vláhy a mohla vytvořit bohatý kořenový systém. Všude navíc hrají podstatnou úlohu místní klimatické podmínky, dostupnost materiálů a především dostupnost financí. Jedno ale platí vždy: dobrý povrch je takový, na němž se kůň cítí bezpečně.

Snaha o vylepšení opracovišť a kolbišť ovšem trvá už mnohem déle - i u nás se od nepaměti přidávají do povrchových materiálů piliny či řeziny, které i nadále zůstávají nejpoužívanějšími doplňky pískového základu. Objevují se i jiná řešení jako písek smíchaný s gumovými a plastickými vlákny či granulemi, občas jsou používány i organické látky jako kokosová vlákna či skořápky ořechu pekan nebo granulovaná kukuřičná zrna.

Poslední vlnou konce dvacátého století je písek obalovaný polymerem. Jednotlivá zrnka písku jsou jakoby laminována, a přitom si zachovávají svou jemnost a sypkost. Výsledný produkt má konzistenci a hustotu hnědého cukru, nevlhne a je poddajný. Firma Footings Unlimited jej prodává pod obchodním názvem Equation a cena je pět dolarů za čtvereční stopu. U kolbiště 60 x 40 metrů tak činí vstupní náklady kolem 12 000 dolarů (420 000 Kč), ale náklady na další údržbu jsou minimální a životnost povrchu vysoká. Vždyť na povrch Equation je poskytována záruka 25 let! K tomuto povrchu nepotřebujete zavlažování, nepráší se a déšť mu nevádí. Ačkoli dnes obrátí firmy tvoří ze 75 % povrchy tvořené směsí s plastickými vlákny, předpokládá se, že kolem roku 2010 to bude už jen 25 % a zbytek produkce se zaměří právě na produkty typu Equation.

Zástupce firmy ovšem upozorňuje na to, že ani ta sebelepší a sebedražší povrchová vrstva nebude nic platná, pokud je nekvalitní podklad. Podklad je podle něj příčinou 99,9 % všech problémů s jezdeckými povrchy. Podkladová vrstva musí být co nejvíce kompaktní, a to může zabezpečit jen desetitunový parní váleček. Nelze to brát tak, že pětitunový je dobrý tak napůl - ten je k ničemu.

Práce na výstavbě kolbiště či jízdárny by měla v ideálním případě začít položením asi 15 cm vysoké vrstvy drceného kamene se sklonem 0,5 %, jenž zabezpečí odtok vody. Spád může být řešen buď po obvodu nebo z kruhu ve středu. V pod-

máčených oblastech je dobré pod základní vrstvu ještě položit plastovou fólii, která oddělí původní zeminu od nově navedené. Voda pak odtéká mezi vrstvami bez větších problémů. Po položení podkladové vrstvy následuje nekonečné zavlažování, které umožní zlepšit kompaktnost povrchu.

Po vyschnutí následuje válcování, až je vrstva tak tvrdá, že na ní nezůstávají stopy ani při dupnutí. Teprve pak přichází na řadu položení povrchové vrstvy. Odborné firmy používají zhruba 4,5 kg na čtvereční metr, maximum na venkovní parkurová kolbiště je 6,5-7 kg/m². Platí totiž, že i na skokových soutěžích méně znamená více. Neboť pokud se koňská noha při odrazu dostane do hluboké vrstvy plastu, ztrácí stabilitu. Také při doskoku by mělo kopyto klouzat jen mírně. A každý, kdo preferuje příliš měkký či tvrdý odskok, by si měl uvědomit, že také musí na opačné straně překážky doskočit, a že i tam ho čeká stejný povrch.

Uznávaným světovým odborníkem na jezdecké povrchy je Robert Jolicoeur z Montrealu. Tento stavitel parkurů, krajinný architekt a mistr povrchových úprav potvrdil svou pověst především při OH v Atlantě, kdy po půlhodinovém lijáku zůstalo na kolbišti stát pět centimetrů vody. Jolicoeur potřeboval 45 minut, aby je uvedl do bezpečného stavu. Dnes je zván především na soukromá zařízení a je pyšný hlavně na to, že dokáže navrhnout přijatelné řešení pro různé stupně finanční náročnosti. Sám říká: „Je snadné postavit to nejlepší kolbiště - jenže kdo si ho může dovolit?“

Podle tohoto odborníka je klíčovým momentem stavby kolbiště čas - dva až tři měsíce pokládá za minimum. Ideální je připravit před zimou podklad a nechat si jej zpevnit deštěm a sněhem. Po každé fázi příprav potřebuje dobré kolbiště čas, aby si odpočalo. „Nelitujte času a snažte se přesvědčit stavební firmu, že nechystáte ani cestu ani parkoviště. Dodavatel musí pochopit, že na připravovaný povrch budou kladeň ty nejvyšší nároky a že se-

bemenší detail je důležitý. Pokud nebude taková spolupráce možná, nemůžete dobrou jízdárnu nikdy postavit.“

Divácky atraktivní parkury na travnatém povrchu mají ovšem také svá úskalí. V dobrém stavu je trávník měkčí než písek, ale mnohem hůře se udržuje, a to jak při samotné soutěži tak mezi nimi. Koně tu ohrožuje kluzko nebo naopak sucho a tvrdo pod nohama a terénní nerovnosti. Udušaná půda je největším nepřitelem trávníku. Polámaná travní stébla se snadno vzpamatují, ale pokud je půda udušána tak, že jsou vzduchové komůrky úplně stlačeny, takže neumožňují průtok vody ke kořenům, ztrácí tráva schopnost regenerace.

Odborné firmy doporučují přimíchávat do zeminy plastová vlákna, která půdu zkyprují, a jichž se mohou kořeny zachytit. Novinkou v boji za zachování kvalitního travnatého povrchu je produkt s názvem Crystal Earth. Aplikuje se před a za překážky či na jinde namáhaná místa, a to 25 - 30 cm pod povrch. Absorpční polymer vypadá v suchém stavu jako krystalky soli, ale vlhký nabobtná do velikosti kuliček. Postupem času se vlhkost uvolňuje zpět do půdy a ke kořenům, takže kořeny trávy mohou růst hlouběji.

Jakkoli převratné jsou nové nabízené materiály, nikdo ještě nevynalezl povrch, který by se staral sám o sebe, nebo který by nepotřeboval údržbu. Peníze na vybudování kvalitního povrchu jsou vyhozené z okna, pokud nenásleduje řádné zavlažování, vláčení a válení. Mnohé povrchy potřebují navíc v pravidelných intervalech důkladnou obnovu. Nezbyvá než doufat, že se odborníkům z Footing Unlimited podaří zrealizovat jejich vizi: parkurové soutěže na vzduchovém polštáři, jenž by bylo možné přizpůsobit různým jezdeckým stylům. Jedná se o rozvinutí technologie, kterou používá armáda při stavbách pontonových mostů. Technologie už existuje a hledá se už jen vhodný povrchový materiál. Takže kdo ví, co nás v budoucnosti čeká... (SL)